

Πρόταση Σχεδίου Απόφασης ΑΡΑΓΕΣ για το Θέμα 10:
«Ενημέρωση για τη δημιουργία μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης
Απορριμματογενών Ενεργειακών Πρώτων Υλών (ΑΕΠΥ) από στερεά αστικά
απόβλητα (ΑΣΑ) και δυνατότητες για έναν εναλλακτικό σχεδιασμό διαχείρισης των
ΑΣΑ»

Με απόφαση της Κυβέρνησης, η οποία λήφθηκε χωρίς τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των πολιτών, προωθείται η κατασκευή εργοστασίων καύσης απορριμμάτων που θα καλύπτουν το σύνολο της χώρας. Στην πρώτη φάση, προβλέπεται η δημιουργία έξι τέτοιων μονάδων σε Αττική, Βοιωτία, Θράκη, Κοζάνη, Κεντρική Πελοπόννησο και Κρήτη. Σύμφωνα με τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), η οποία βρίσκεται σε διαβούλευση, οι μονάδες αυτές θα δέχονται επεξεργασμένα απόβλητα που θα μεταφέρονται από διάφορες περιοχές της χώρας.

Η επεξεργασία των αποβλήτων, με στόχο τον διαχωρισμό του τμήματος με τη μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση, θα πραγματοποιείται σε 56 εργοστάσια επεξεργασίας αποβλήτων ανά τη χώρα. Οι εγκαταστάσεις αυτές αποσκοπούν κυρίως στην παραγωγή απορριμματογενών ενεργειακών πρώτων υλών (ΑΕΠΥ), σε ποσοστό 59,72% των εισερχόμενων ποσοτήτων, ενώ η ανάκτηση υλικών περιορίζεται στο μόλις 12,72%.

Η ΣΜΠΕ δεν περιλαμβάνει καμία σαφή περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στη διαχείριση των ΑΣΑ, ιδίως όσον αφορά τα ισοζύγια των διαχειριζόμενων ποσοτήτων. Αυτά θα έπρεπε να αποτελούν τη βάση για τον καθορισμό της δυναμικότητας των μονάδων καύσης, τη χωροθέτησή τους και τον υπολογισμό των κρίσιμων στοιχείων κόστους. Παρ' όλα αυτά, χωρίς τεκμηρίωση, προβλέπεται συνολική δυναμικότητα 1,186 εκατ. τόνων/έτος για τις έξι μονάδες καύσης, οι οποίες θα τροφοδοτούνται από τις 56 μονάδες επεξεργασίας.

Επιπλέον, η κυβέρνηση σχεδιάζει την ανάθεση της κατασκευής και λειτουργίας των μονάδων σε ιδιώτες μέσω Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ), με συμβάσεις διάρκειας 25–28 ετών. Στο πλαίσιο αυτό, το Δημόσιο θα αναλάβει δεσμεύσεις που αφορούν:

- την εξασφάλιση συγκεκριμένων ποσοτήτων ΑΕΠΥ για τροφοδοσία των μονάδων,
- τη δημιουργία δικτύου μεταφοράς των ΑΕΠΥ,
- τον καθορισμό τέλους χρήσης (gate fee),
- καθώς και την επιδότηση της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας από το βιοαποδομήσιμο κλάσμα των ΑΕΠΥ ως Ανανεώσιμη Πηγή Ενέργειας.

Οι δεσμεύσεις αυτές είναι αβέβαιο αν μπορούν να τηρηθούν, χωρίς σοβαρές επιπλοκές και πρόσθετες οικονομικές επιβαρύνσεις για τους Δήμους και τους δημότες. Η διεθνής εμπειρία, κυρίως από χώρες της βόρειας Ευρώπης, δείχνει ότι μονάδες καύσης συχνά υπερδιαστασιολογούνται και, καθώς αυξάνονται τα ποσοστά ανακύκλωσης, καταλήγουν να εισάγουν απορρίμματα από άλλες χώρες για να διατηρήσουν τη βιωσιμότητά τους.

Η ΣΜΠΕ δεν τεκμηριώνει εάν οι μονάδες θερμικής επεξεργασίας πληρούν τον δείκτη ενεργειακής απόδοσης $R1 > 0,65$, ώστε να θεωρούνται περιβαλλοντικά προτιμότερες από την ταφή. Η παράλειψη αυτή φαίνεται σκόπιμη, δεδομένων των διαφορετικών κλιματικών συνθηκών της Ελλάδας σε σχέση με τις βόρειες χώρες και της απουσίας δικτύων τηλεθέρμανσης. Συνολικά, η ηλεκτρική ισχύς των έξι μονάδων εκτιμάται στα 186 MW —

περίπου το μισό μιας από τις πρώτες και μικρότερες μονάδες φυσικού αερίου του συστήματος — και αντιστοιχεί σε μόλις 2% της εθνικής ενεργειακής ζήτησης.

Παρά τη σημασία του κόστους κατασκευής και λειτουργίας, η ΣΜΠΕ δεν παρέχει καμία σχετική εκτίμηση. Η εκτέλεση των έργων μέσω ΣΔΙΤ σημαίνει ότι όλα τα κόστη, προσαυξημένα με το επιχειρηματικό κέρδος, θα μεταφερθούν στους πολίτες. Οι Δήμοι περιορίζονται ουσιαστικά σε ρόλο εκτελεστών αποφάσεων. Επιπλέον, επικρατεί ασάφεια σχετικά με τη χωροθέτηση των μονάδων και τη διάρθρωση του δικτύου μεταφοράς, στοιχεία που θα επηρεάσουν τόσο το τελικό κόστος διαχείρισης όσο και το κοινωνικό και περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

Το σημαντικότερο, ωστόσο, έλλειμμα της ΣΜΠΕ είναι η ελλιπής αναφορά στις περιβαλλοντικές και υγειονομικές επιπτώσεις. Οι σχετικές αναφορές περιορίζονται σε γενικόλογες διαβεβαιώσεις, ενώ αναγνωρίζεται ότι από τη λειτουργία των μονάδων θα προκύψουν:

- μεγάλες ποσότητες τέφρας (περίπου το ¼ των εισαγόμενων καυσίμων), μέρος της οποίας είναι επικίνδυνο απόβλητο,
- καυσαέρια με αέρια του θερμοκηπίου, καρκινογόνες και τοξικές ενώσεις,
- και υγρά απόβλητα με βαρέα μέταλλα.

Ως Αντιπροσωπεία του ΤΕΕ, συντασσόμαστε με τους εκατοντάδες πολίτες, επιστήμονες, συλλογικότητες και αυτοδιοικητικούς φορείς που γνωμοδότησαν αρνητικά επί της ΣΜΠΕ και εκφράζουμε την **καθολική αντίθεσή μας** στο σχέδιο για τη δημιουργία δικτύου μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης ΑΕΠΥ από ΑΣΑ, διότι:

- Είναι **καταστροφικό για το περιβάλλον, τη δημόσια υγεία και την ποιότητα ζωής**, όπως επιβεβαιώνουν επιστημονικές μελέτες σε περιοχές όπου εφαρμόστηκε η καύση απορριμμάτων. Εκλύονται διοξίνες, φουράνια, βαρέα μέταλλα και άλλοι επικίνδυνοι ρύποι, ενώ παράγονται τοξική τέφρα και υγρά απόβλητα που μπορούν να μολύνουν νερό, έδαφος και τροφική αλυσίδα.
- Παραβιάζει την **ιεράρχηση της διαχείρισης αποβλήτων**, προωθώντας τη μαζική καύση σε μια χώρα με εξαιρετικά χαμηλά ποσοστά ανακύκλωσης και χωρίς τις απαραίτητες προϋποθέσεις για πρόληψη, διαλογή στην πηγή, ανακύκλωση και κομποστοποίηση.
- Επιβάλλει το **«κλείδωμα» σε ένα αντιπεριβαλλοντικό μοντέλο** για τουλάχιστον τρεις δεκαετίες, αφού για να είναι οικονομικά βιώσιμες οι μονάδες καύσης απαιτείται συνεχής ροή απορριμμάτων, δεσμεύοντας έτσι Δήμους και δημότες σε πολυετείς συμβάσεις και υποχρεώσεις.
- Δεσμεύει **τεράστια ποσά δημόσιου χρήματος** σε ενεργοβόρες και κεφαλαιοεντατικές τεχνολογίες χαμηλής απασχολησιμότητας, αυξάνοντας υπέρμετρα το κόστος διαχείρισης απορριμμάτων, που θα επιβαρύνει κυρίως τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα.
- Οδηγεί σε **καταστροφή πολύτιμων φυσικών πόρων** που εμπεριέχονται στα απορρίμματα, ενώ η παραγόμενη ενέργεια είναι αμελητέα ή αρνητική στο ενεργειακό ισοζύγιο.
- **Πρωθεί μια μέθοδο που εγκαταλείπεται διεθνώς**: πολλές ευρωπαϊκές χώρες με υψηλά ποσοστά ανακύκλωσης λαμβάνουν πλέον μέτρα περιορισμού της καύσης, αποτρέποντας νέες μονάδες ή επιβάλλοντας επιπλέον τέλος καύσης.

- **Επιτείνει τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανισότητες**, καθώς οι μονάδες προγραμματίζεται να εγκατασταθούν σε ήδη υποβαθμισμένες περιοχές.
- **Ιδιωτικοποιεί** έναν κρίσιμο τομέα αρμοδιότητας των Δήμων, **περιθωριοποιεί την Τοπική Αυτοδιοίκηση και μειώνει τον κοινωνικό έλεγχο**.

Στον αντίποδα αυτής της λογικής και με οδηγό την επιστημονική ιεράρχηση στη διαχείριση αποβλήτων, προτείνουμε έναν **εναλλακτικό σχεδιασμό** που θα δίνει έμφαση στην επανάχρηση και στη διαλογή στην πηγή (ανακυκλώσιμων και βιοαποβλήτων), με περιορισμένη και φθίνουσα μηχανική επεξεργασία των υπολειμματικών σύμμεικτων, πάντα με στόχο την ανάκτηση υλικών και τη σταδιακή εξάλειψη της ταφής. Συγκεκριμένα, προτείνουμε:

- **Πολιτικές πρόληψης, επανάχρησης και μείωσης των απορριμμάτων**, διακοπή της παραγωγής μη ανακυκλώσιμων πλαστικών, ενίσχυση της τοπικής διακίνησης προϊόντων και της επαναχρησιμοποιούμενης συσκευασίας, καθώς και καθιέρωση ελάχιστου χρόνου ζωής για προϊόντα και εξοπλισμό.
- **Αποκεντρωμένη, δημόσια και κοινωνική διαχείριση** των απορριμμάτων, με έμφαση στην προδιαλογή και στην ανάκτηση υλικών, στη βάση των αρχών της εγγύτητας και της μικρής κλίμακας. Οι μεγάλες πόλεις ή ομάδες γειτονικών Δήμων μπορούν να αποτελέσουν διαχειριστικές ενότητες.
- **Ίδρυση πραγματικών εργοστασίων ανακύκλωσης**, αντί των ιδιωτικών ΚΔΑΥ που, παρά τις διακηρύξεις, οδηγούν μεγάλο ποσοστό αποβλήτων σε ταφή ή καίγονται επανειλημμένα τα τελευταία χρόνια.
- **Αναθεώρηση της υποχρέωσης** για μείωση του ποσοστού ταφής κάτω από 10% έως το 2030 και μεταφορά του στόχου στο 2035, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή οδηγία, ώστε να υπάρξει ο απαραίτητος χρόνος για την εφαρμογή των παραπάνω μέτρων.
- **Ανάπτυξη υποδομών περαιτέρω ανάκτησης** από σύμμεικτα και ασφαλούς ταφής υπολειμμάτων, ως αναγκαία μεταβατική συνθήκη για τη σταδιακή εφαρμογή της αποκεντρωμένης διαχείρισης.
- **Οριστική διακοπή της καύσης απορριμμάτων στις τσιμεντοβιομηχανίες**, όπου αυτή πραγματοποιείται ή σχεδιάζεται να ξεκινήσει.